

PERSONALITĂȚI ALE ISTORIEI ȘI CULTURII NAȚIONALE EVOCATE ÎN LUCRĂRILE PROFESORULUI ȘTEFAN MANCIULEA

SIMION MOLNAR
Casa Corpului Didactic Deva
simionmolnar@yahoo.fr

Cuvinte cheie: Ștefan Manciulea, Blaj, „comprimat”, personalități, cultură
Keywords: Ștefan Manciulea, Blaj, „comprimat”, personalities, culture

Cercetarea vieții și activității profesorului Ștefan Manciulea (1884-1985), ne relevă o personalitate marcantă care a urmat îndeaproape tradiția științifică și culturală a Blajului. Cu modestie, dar și cu o capacitate extraordinară de muncă, Ștefan Manciulea s-a afirmat ca dascăl, om de știință, dar și ca un promotor al culturii naționale. În satul Straja din Județul Alba, la data de 6 decembrie 1894, vedea lumina zilei Ștefan Manciulea, cel ce avea să devină unul din marii dascăli ai Blajului. Studiile secundare le-a început la Blaj, iar după susținerea bacalaureatului, urmează Academia Teologică Greco-catolică de la Blaj. În urma realizării Marii Uniri de la 1918, va pleca la București, unde va urma Facultatea de Litere și Filosofie, obținând licența în geografie și istorie. După o asiduă perioadă de cercetări, în 1936, obține titlul de doctor Summa cum laudae, cu teza „Câmpia Tisei”. În cariera sa, este profesor la Liceul „Moise Nicoară” din Arad, preot la Straja, profesor la Liceul de băieți „Sfântul Vasile” din Blaj, director al Bibliotecii din Blaj. În 1939 întemeiază Muzeul Blajului. Deasemenea, activează ca inspector secundar al Ținutului Mureș, președinte al despărțământului Blaj al Astrei, conferențiar al catedrei de geografie al Universității din Cluj. După 1947, este „comprimat” de la catedră, ca persoană incomodă pentru regimul comunist, iar apoi, arestat și închis, în două perioade (1951-1958, 1961-1964). După ieșirea din închisoare nu i se va mai permite să dețină locuri de muncă calificate. Moare la 12 iulie 1985, lăsând în urma sa o bogată activitate didactică și științifică. Bogata sa activitate de cercetare înglobează, în afara celei mai cunoscute cărți a sale, „Granița de Vest”, sute de articole, cele mai multe legate de „Mica Romă”, Blajul. O mare parte reflectă viața și istoria Blajului, iar o alta se referă la importante personalități ale vieții și culturii românești, legate de istoria acestei citadele a culturii ardelenene. Comunicarea de față face trimitere la acest ultim aspect, referindu-se la Episcopul Ioan Inochentie Micu Clain, Avram Iancu, Timotei Cipariu, Nicolae Iorga și Augustin Bunea.

Cercetarea vieții și activității profesorului Ștefan Manciulea ne relevă o personalitate marcantă care a urmat îndeaproape tradiția științifică și culturală a Blajului¹. Cu modestie, dar și cu o capacitate extraordinară de muncă, Ștefan Manciulea s-a afirmat ca dascăl, om de știință, dar și ca un promotor al culturii naționale. Așa cum

¹ Ursuțiu 1994, p. 102.

afirma Theodor Mihădaș, viața profesorului Manciulea a fost „o viață care a însemnat demnitate desăvârșită, îmbrăcată în haina modestiei, dăruire senină și totală, fără obstentație, dar cu devoțiune creștinească de martir, (...) demnitate și dăruire puse în slujba neamului și a omeniei și a adevărului și a dreptății, într-un mod creștinesc, adică prin iubire discretă, cea adevărată”².

Făcând o scurtă incursiune în viața și activitatea profesorului Ștefan Manciulea, menționăm că s-a născut la 6 decembrie 1894 în satul Straja, din județul Alba³, iar studiile secundare le-a început la Blaj în anul 1905, la Liceul de băieți „Sfântul Vasile cel Mare”. După susținerea bacalaureatului, urmează studiile Academiei Teologice din Blaj. După Marea Unire de la 1918, pleacă la București, unde va urma Facultatea de Litere și Filosofie, obținând licența în geografie și istorie.

Va avea renumiți profesori ca: Simion Mehedinți, Nicolae Iorga, D. Onciul, Ioan Bogdan. După o asiduă perioadă de cercetări, în anul 1936, obține titlul de doctor cu teza „Câmpia Tisei”, cu mențiunea „Summa cum laudae”.

Cariera sa îmbrățișează de-a lungul anilor diverse ipostaze: profesor la Liceul „Moise Nicoară” din Arad, preot la Straja, profesor la Liceul de băieți „Sfântul Vasile cel Mare” Blaj, detașat la Ministerul Afacerilor Străine din București. Devine director la Biblioteca din Blaj, la propunerea Mitropoliei greco-catolice. În 1939 întemeiază Muzeul Blajului. Deasemenea, activează ca inspector secundar al ținutului Mureș, este ales președinte al despărțământului Blaj al Astrei, iar din 1943 este numit conferențiar al catedrei de geografie la Universitatea din Cluj.

După 1947 va începe o perioadă de mari dificultăți pentru profesorul Ștefan Manciulea, fiind „comprimat” de la catedră ca persoană incomodă pentru noul regim, iar mai apoi arestat și închis în două perioade: 1951-1958 și 1961 - 1964⁴. După ieșirea din închisoare, va ocupa locuri de muncă necalificate: lucrător cu ziua la ferma școlii normale din Blaj, lucrător la serele CFR, laborant la Liceul „Iacob Mureșanu”, îngrijitor de parc la Sanatoriul TBC. Pentru a-și putea completa pensia, fiind pensionat la vârsta de 75 de ani (în anul 1969), Filiala Academiei clujene îl ajută să funcționeze ca bibliotecar la viitoarea bibliotecă documentară „Timotei Cipariu” din Blaj, fiind remunerat din fond nescritic⁵.

La moartea sa survenită la 12 iulie 1985, Ștefan Manciulea a lăsat în urma sa o bogată activitate didactică și științifică.

Î.P.S. Alexandru Todea îl va compara cu marele istoric german Mommsen, iar Ion Buzași avea să scrie că pentru „Ștefan Manciulea, istoria, limba și geografia patriei au constituit nu numai obiecte de studiu și cercetare, ci și (mai ales) generoase izvoare de argumentare legitimă a poporului român din Transilvania”.

Bogata sa activitate este însă indisolubil legată de Blaj-„Mica Romă”-care și-a aflat bine reflectat rolul său în formarea spirituală și de definirea sa ca un ultim reprezentant al spiritului iluminist și al Școlii Ardelene. O parte a lucrărilor sale au reflectat viața și istoria Blajului⁶, iar o altă însemnată parte s-au referit la importante personalități ale vieții și culturii românești legate și de istoria Blajului⁷.

² Manciulea 1995, p. 165.

³ Manciulea 1995, p. 165.

⁴ Vezi Opriș 2004, p. 383-413.

⁵ Ursuțiu 1994, p. 103.

⁶ Vezi lucrările: „Masa Studenților” de la Blaj în *Cultura Creștină*, Blaj, Anul XVII, Nr. 8-9, august - septembrie, p. 549-556; *Biblioteca centrală din Blaj*, în *Preocupări Literare*, București, III, 1938, Nr. 3, p. 97-117; 3 - 15 mai 1848, Blaj, Tipografia Seminarului, 1938; *Muzeul Blajului*, Tipografia Seminarului, 1940; *Blajul românesc de odinioară*, în *Transilvania*, Sibiu, 73, 1942, Nr. 6; *Țipăii Blajului* în *Cultura*

Trimiterile bibliografice mai jos menționate fac referire doar la o parte din lucrările profesorului Manciulea dedicate fie Blajului, fie personalităților istoriei și ale culturii naționale. În cele ce urmează ne vom referi în câteva rânduri la unele dintre personalitățile evocate și anume la Episcopul Ioan Inochentie Micu Clain, Avram Iancu, Timotei Cipariu, Augustin Bunea și Nicolae Iorga.

Despre **Episcopul Ioan Inochentie Micu**, profesorul Manciulea nu a scris o carte, dar l-a evocat în repetate rânduri, subliniind rolul covârșitor pe care l-a avut acțiunea sa în istoria politică a românilor⁸. În lucrarea profesorului Ștefan Manciulea, capitolele II și III fac referiri ample la Episcopul Micu Clain, ca și ctitor al Blajului românesc, întemeietor al spiritului Blăjean, precum și la două din ctitoriile blăjene legate de numele său, Castelul Vlădicesc și Biserica Catedrală. Primul capitol este destinat unei istorii a Blajului, sugestiv intitulată „*Blajul-file de istorie răsfoind cărțile istoricilor*”, din care amintim câteva lucrări utilizate de către autor: Alexandru Lupeanu-Melin, „Blajul”, București, 1930; Nicolae Iorga, „Sate și preoți din Ardeal”, București, 1902; dr. I. Rațiu, „Din trecutul Ordinului Bazilican”, Blaj, 1912; Z. Păclișanu, „Corespondența din exil a episcopului Inocențiu Micu Clain”, București, 1924; A. Chețeanu, „Istoria naturală și Muzeul școlilor din Blaj”, Blaj, 1902.

Întorcându-ne la personalitatea lui Micu Clain, reținem că, odată cu unirea unei părți a bisericii românești cu cea catolică a Romei și apariția unei noi religii, cea greco-catolică, au fost stabilite și ierarhiile în cadrul acesteia, reședința noului episcop fiind fixată întâi la Alba Iulia, iar apoi la Făgăraș. După Atanasie Anghel și Ioan Giurgiu de Patachi, al treilea episcop ales a fost Ioan Inochentie Micu Clain. El este cel care cere împăratului Carol al VI-lea, schimbarea domeniului de la Făgăraș și Gherla, cu cel de la Blaj.

În 1737, episcopul Clain intră în stăpânirea efectivă a domeniului Blajului și își mută reședința de la Făgăraș, aici. Blajul era la acea dată, un mic sătuleț cu câteva zeci de bordeie de iobagi săraci. Episcopul odată poposit aici, schițează planul viitorului oraș, al pieții, al bisericii catedrale, mănăstirii și școalelor⁹. Construirea noului oraș, întâmpină greutăți în primul rând financiare, dar episcopul, împreună cu clerul, încearcă să strângă bani pentru a construi mănăstirea, seminarul, biserica-catedrală. Obține, prin diplomă împărătească, contractul de ridicare a mănăstirii cu seminar, care îl aduce la cunoștință clerului, printr-un sobor: „*Deci foarte s-au bucurat (soborul n.a.) pentru acest mare bine făcut la tot neamul românesc. Cu adevărat se poate zice și cu bună seamă așa este, cum că Mănăstirea Blajului a adus pe neamul românesc la cunoștință, la învățare și la înțelepciune*”¹⁰.

Cea mai importantă parte a activității episcopului este legată, însă, de obținerea de drepturi pentru națiunea română, în urma repetatelor stăruințe depuse la Curtea din

Creștină, Blaj, XXIII, 1942, Nr. 1-3; 4-6; *Legăturile Blajului cu Franța în anii 1870-1871*, în *Transilvania*, Sibiu, LXXVI, 1945, 1-2; Ștefan Manciulea, *Istoria Blajului, Monografie istorică și culturală*, ASTRA.

⁷ Vezi lucrările lui Ștefan Manciulea: *Din legăturile lui Vasile Alecsandri cu Blajul*, în *Cultura Creștină*, Blaj, Anul XVIII, 1938, Nr. 6-7; *Timotei Cipariu, început de autobiografie*, în *Cultura Creștină*, Blaj, XX, 1940, Nr. 5-6, 7-9, 10-12; *Activitatea politică a lui Timotei Cipariu*, Tipografia Seminarului, Blaj, 1944; *Timotei Cipariu și ASTRA*, Tipografia Seminarului, Blaj, 1943; *Titu Maiorescu bursier al Blajului*, în *Omagiu lui Ioan Lupaș la împlinirea vârstei de 60 de ani*, Imprimeria Națională, 1943; *Simion Balint*, în *Ardealul*, București, III, 1943, Nr. 16; *Avram Iancu și Blajul*, Clusium, Cluj – Napoca, 2002; *Episcopul Ion Inochentie Micu Clain și spiritul Blajului*, Blaj, 1997; *Ioan Micu Moldovan, autor de manuale istorice*, Tipografia Seminarului, 1938.

⁸ Manciulea 1997, p. 3.

⁹ Manciulea 1997, p. 64.

¹⁰ Manciulea 1997, p. 65.

Viena. În 1732 i se dă dreptul de a reprezenta și apăra în Dietă „națiunea română”, având și drept de vot. Principalele probleme pe care le-a ridicat în timpul dezbaterii dietelor la care a putut să participe, a fost acela legat de recunoașterea națiunii române ca națiune „receptă”, cu toate drepturile ce surveneau din aceasta. Cererile sale s-au izbit de împotrivirea celorlalte națiuni recepte-maghiari, sași și secui-iar scrisorile trimise împăratului la Viena nu au avut rezultate. Se spunea că „în contra lui toți sunt, iar el în numele clerului și națiunii este singur contra tuturor, așa încât n-ar fi nici o mirare dacă el, pentru felurite asupriri și prigoniri, și-ar pierde mintea”¹¹.

Împăratul a hotărât alcătuirea unei comisii care să studieze plângerile românilor înaintate curții de către episcopul Micu Clain, iar apoi să-i prezinte propuneri pentru soluționarea lor. Lucrările comisiei s-au împotmolit intenționat, astfel încât, episcopul pleacă din nou la Viena și adresează noi cereri. Drept urmare o nouă comisie ia ființă la Sibiu, fără însă a soluționa cererile episcopului în mod corect. În această situație, episcopul Micu Clain, prezent la Dieta de la Sibiu, înaintează acesteia o cerere în 11 puncte, documentată pe temei istoric. La citirea memoriului, în dietă s-au manifestat atitudini împotriva episcopului, dar totuși, pentru a respecta în parte, măcar, dorința împăratului, s-a alcătuit o nouă comisie. Răspunsurile comisiei și propunerile acesteia, au fost refuzate de a fi semnate de către episcop. Peste refuzul acestuia, dieta a trimis împăratului de la Viena răspunsul. Nici de această dată episcopul nu s-a dat bătut, revenind cu o nouă cerere împăratului. Carol al VI-lea a poruncit din nou dietei să cerceteze plângerile depuse de Ioan Inochentie Micu Clain. Dieta s-a redeschis cu întârziere și a fost cuprinsă „de o cumplită mânie împotriva acestuia” (episcopului n.a.)¹². Evident că nici acum nu s-a înregistrat nici un rezultat pozitiv pentru națiunea română.

Lupta politică începută de episcopul Ioan Inochentie Micu Clain pentru obținerea de drepturi egale cu celelalte națiuni privilegiate din Transilvania, a fost prima afirmare de această natură a românilor ardeleni, prin care singurul reprezentant și-a spus doleanțele în dietele Transilvaniei.

Având tot mai mulți dușmani, episcopul a plecat la Viena, iar apoi la Roma, unde a trăit în exil, dar nu a încetat a susține drepturile românilor în Transilvania.

Erou al Revoluției de la 1848-1849, **Avram Iancu** se dovedește a fi un continuator al luptei pentru drepturile românilor din Transilvania, în contextul curentului pașoptist, care a cuprins aproape întreaga Europă. Revoluția română din Transilvania, s-a desfășurat într-un context complex al revoluției din imperiul habsburgic, care a cuprins națiunile aparținătoare acestuia. Din nefericire, cele două revoluții importante, cea română și cea maghiară, nu și-au putut găsi un culoar comun în condiția în care revoluționarii maghiari își propuseseră, iar apoi chiar decretaseră, alipirea Transilvaniei la Ungaria.

Personalitatea lui Avram Iancu își găsește și ea un loc important în opera istorică a lui Ștefan Manciulea, evident legată de relația acestuia cu Blajul¹³. Volumul „Avram Iancu și Blajul”, pregătit pentru tipar de către Ștefan Manciulea și Nicolae Mocanu, nu reprezintă „o editare propriu - zis științifică, ci izvorăște mai ales din sentimente de pietate, datorință și respect. Ele de altfel nici nu aduc prea numeroase date și documente noi și necunoscute privitoare la Avram Iancu, ori la adunările naționale românești de la Blaj, din 1848, ci mai mult pun în relief anumite momente sau șterg praful de pe pagini evocatoare din cărți din secolul trecut, sau din presa timpului”¹⁴.

¹¹ Manciulea 1997, p. 68.

¹² Manciulea 1997, p. 77.

¹³ Vezi Manciulea 2000.

¹⁴ Manciulea 2000, Notă Ștefan Manciulea, Nicolae Mocanu, p. 5.

În cuprinsul volumului, sunt inserate capitolele referitoare la Avram Iancu și întreaga sa evoluție, cum ar fi: „Avram Iancu și Blajul”, „Avram Iancu. Familia, tinerețea și studiile”, „Avram Iancu și adunările de la Blaj de la 30 aprilie și 15 mai 1848”, „Avram Iancu participă la a treia adunare națională de la Blaj”, „Avram Iancu dezlănțuie Revoluția din 1848-1849” și „Ultimul popas al lui Avram Iancu la Blaj-moartea Craiului munților”.

Evenimentele Revoluției din Transilvania fiind de obște cunoscute, nu vom insista asupra desfășurării lor, ci doar vom puncta relația dintre Avram Iancu și Blaj în această perioadă. Declanșarea revoluției din Imperiul habsburgic și desfășurarea evenimentelor din Ungaria și Transilvania, erau atent urmărite de cărturarii blăjeni. Timotei Cipariu le făcea cunoscute prin ziarul Organul Luminării. Deasemenea, profesorul Aron Pumnul, sufletul tinerimii din școlile Blajului, împărtășea seminariștilor și studenților toate știrile politice din presa românească și străină. *„Era înforcat și el, ca și noi, în gradul superlativ, dar pozițiunea sa îi impunea a aduce între noi un rol moderator”*, scria Vasile Moldovan despre Aron Pumnul în memoriile lui, citate de Ștefan Manciulea în lucrarea amintită¹⁵.

Proclamațiunea adresată de către Simion Bărnuțiu tuturor românilor a stârnit și ea un mare entuziasm la Blaj, unde s-a ținut o conferință în casa canonicului Timotei Cipariu. În această conferință s-a hotărât convocarea unei adunări naționale la Blaj și trimiterea unui delegat, Nicolae Bârlea la canceliștii din Târgu Mureș, pentru a-i pune la curent cu hotărârea luată, printre aceștia aflându-se și Avram Iancu. Întâlnirea a avut loc în casa lui Avram Iancu și s-a căzut de acord asupra convocării adunării de la Blaj: *„Ne jurăm, fraților, că pe duminica Tomii, prin foc și prin apă, prin toate pericolele vieții, vom conveni în Blaj, nu numai noi, sperăm că și alții care vreau salutea națiunii noastre”*¹⁶.

Pentru punerea la punct a amănuntelor legate de adunare, Avram Iancu, cu Alexandru Papiu Ilarian, Samuil Poruțiu și Florian Micaș, au venit la Blaj. Discuțiile s-au axat pe organizarea adunării, pe mesajele ce trebuiau transmise participanților, programe privind revendicările naționale. Cu toate măsurile autorităților de a împiedica participarea populației la adunare, aceasta a avut loc în prezența a mii de oameni. Un moment emoționant a fost cel de la orele 10, când Avram Iancu, împreună cu Ioan Buteanu, a sosit în fruntea trupelor sale, el fiind primit cu aclamații și purtat în triumf.

În continuare, Ștefan Manciulea evocă un alt moment emoționant al primei adunări de la Blaj, legat de prezența lui Simion Bărnuțiu, la fel întâmpinat cu urale de către mulțime. Adresându-se mulțimii, Simion Bărnuțiu le spune: *„A venit timpul ca iobăgia să se șteargă și ca românii să se pună în drepturile lor care li se cuvin ca națiune”*¹⁷.

Se hotărăște organizarea unei noi întâlniri, la 15 mai, tot la Blaj, astfel încât, între 30 aprilie și 15 mai, tinerii studioși au străbătut toate satele Transilvaniei, chemând oamenii la o adunare ce va deveni celebră, pe câmpia care va și purta numele de Câmpia Libertății.

La rândul său guvernul a luat din nou măsuri pentru a împiedica această a doua adunare de la Blaj. S-a decretat starea de asediu, s-au ridicat spânzurători în toate satele, fără însă a reuși să impresioneze mulțimile, care se vor aduna într-un număr impresionant la Blaj. Și la această adunare se face remarcat Avram Iancu, care sosește împreună cu câteva mii de lăncieri moți.

Simion Bărnuțiu va ține un discurs prin care va enunța un proiect de program intitulat *„Dorințele poporului român”*. După enumerarea celor patru puncte, Bărnuțiu

¹⁵ Manciulea 2000, p. 9.

¹⁶ Manciulea 2000, p. 10.

¹⁷ Manciulea 2000, p. 13.

citește formula jurământului, pe care o va rosti și întreaga mulțime adunată pe Câmpia Libertății. În contextul acestei adunări, se rostesc și celebrele cuvinte „*Să ne unim cu Tara!*”, adică cu Muntenia și Moldova.

Au fost desemnate două delegații pentru a înfățișa, atât împăratului, cât și Dietei din Cluj, hotărârile adunării. Printre cei care au ținut cuvântări a fost și Avram Iancu, care în cuvinte scurte, simple, s-a adresat mulțimii, spunându-le: „*Uitați-vă pe câmp, românilor. Suntem mulți ca cucuruzul brazilor, suntem mulți și tari, că Dumnezeu e cu noi !*”¹⁸

Din nefericire, lucrurile au degenerat, ajungându-se la masacre împotriva țăranilor români, lucru care a determinat tensionarea situației și pregătirea unei a treia adunări, în urma căreia va și porni revoluția din Transilvania, pe calea ciocnirilor militare cu armata ungară.

Adunarea din luna septembrie, tot de pe Câmpia Libertății, s-a soldat cu redactarea unei noi petiții către împărat și către generalul comandant al trupelor imperiale. La 29 septembrie, Avram Iancu, cu trupele sale, vor pleca către Munții Apuseni, declanșând operațiunile militare împotriva trupelor maghiare.

Evenimentele descrise în continuare de către profesorul Manciulea sunt cunoscute, el descriind luptele lui Avram Iancu, victoriile sale, rezistența din munți, precum și ingratitudea curții imperiale de la Viena față de Avram Iancu și națiunea română. După înfrângerea revoluției, este descrisă drama lui Avram Iancu, urmărit, persecutat de autoritățile habsburgice, fapt care i-a accelerat boala și apoi sfârșitul.

Ultimul popas la Blaj, îl face Avram Iancu în toamna anului 1855, cu ocazia instalării mitropolitului Alexandru Șterca Șuluțiu. Prezența sa este legată de dorința de a discuta cu guvernatorul Transilvaniei, principele Schwarzenberg, în vederea încetării abuzurilor săvârșite de unii dregători austrieci. Mitropolitul va transmite doleanțele lui Avram Iancu, guvernatorului și răspunsul acestuia că a luat cunoștință de cele cerute și că va lua măsuri ca atare. De la acest moment datează și o ultimă imagine a lui Iancu, trecând pe Câmpia Libertății cu capul dezvelit și cu pălăria în mână: „*Sărmanul Iancu ! Își va fi adus aminte de 3-15 mai 1848, când el a sosit acolo cu zece mii de moși, de orcanul de vivate cu care l-au primit ceilalți treizeci mii frați, care așteptau sosirea dânsului. Atunci gimea valea Târnavei de bucurie, iar acum gimea pieptul lui de jale și durere*”¹⁹.

Moartea sa va surveni la 10 septembrie 1872, la Baia de Criș, fiind înmormântat în cimitirul de la Țebea, în prezența a zeci de mii de oameni, printre care se aflau și foștii prefecți și tribuni ai anilor revoluționari.

Ștefan Manciulea dedică un capitol și cinstirii memoriei lui Avram Iancu, de către blăjeni. Avram Iancu a rămas pentru tineretul școlilor din Blaj, un ideal de viață. Cântecelor patriotice dedicate lui, dintre care *Marșul lui Avram Iancu*, fiind fredonate de către tineri.

Ziua de 3 / 15 mai a rămas o zi de sărbătoare, în timpul căreia se făcea și evocarea personalității lui Avram Iancu, prezent pe Câmpia Libertății în 1848.

În 1894, gazetarul Ioan Rusu Șirianu, va avea inițiativa ridicării unui monument lui Avram Iancu. Întrucât suma existentă nu era suficientă, s-a lansat un apel cerând completarea fondului prin colecte publice. Ziarele *Tribuna* și *Gazeta Poporului* au fost primele care au preluat apelul. Administrarea fondului a fost încredințată ziaristului T.L. Albini. Guvernul ungar a interzis această colectă, iar pentru a proteja banii colectați, prin intermediul lui Ioan Slavici aceștia au fost depuși la o bancă din București. În ideea de a-i confisca, au început presiunile autorităților, iar Albini este arestat și reținut pentru

¹⁸ Manciulea 2000, p. 23.

¹⁹ Manciulea 2000, p. 32.

treisprezece luni în închisoarea de la Alba Iulia. Procesul a stârnit indignare, înregistrându-se numeroase proteste în Transilvania.

Între 1876 și 1919, serbarea închinată zilelor de 3 / 15 mai a fost interzisă, Blajul reluând vechea tradiție abia în primăvara anului 1919, prilej cu care, din nou, este omagiat Avram Iancu.

Un alt moment de cinstire din partea Blajului este participarea, în anul 1924, a mitropolitului Vasile Suciu, la serbările comemorative desfășurate la Câmpeni.

O altă personalitate evocată în opera istorică a profesorului Ștefan Manciulea, este cea a lui **Timotei Cipariu**. Aceasta se regăsește definită în câteva studii și articole, cum ar fi: „Timotei Cipariu și Astra”, „Activitatea politică a lui Timotei Cipariu”, „Timotei Cipariu, început de autobiografie”, „Câteva scrisori ale lui Treboniu Laurian către Timotei Cipariu”, „Timotei Cipariu și Academia Română”, „Timotei Cipariu și Reuniunea Femeilor din Blaj”, „Contribuții noi la viața și activitatea lui Timotei Cipariu”, „Timotei Cipariu gazetar”.

În cele ce urmează ne vom referi doar la unul din aspectele reflectate în studiile dedicate lui Cipariu și anume cel legat de activitatea politică. Timotei Cipariu și-a închinat o mare parte din viață, alături de preocupările filologice și istorice, luptei pe tărâmul politic pentru *„a vedea neamul românesc ridicat pe aceeași treaptă sub raportul egalității de drepturi cu națiunile privilegiate de odinioară din Transilvania”*²⁰.

Una din modalitățile de a atinge acest deziderat era, în viziunea lui Timotei Cipariu, o educație politică făcută „neamului românesc”, care putea fi realizată prin presă.

Tocmai de aceea gazetele editate de către acesta-„Organul național” și „Învățătorul poporului”-apărute la Blaj în anii 1847-1848, înfățișează punctele de vedere ale acestuia în problemele de politică națională.

Articolele sale prezintă cititorilor originea romană, vechimea în Transilvania, formele de viață bisericească a românilor, drepturile politice.

Un alt moment de implicare totală a lui Timotei Cipariu a fost acela când împreună cu Aron Pumnul, Simion Bărnuțiu și canceliștii de Tabla Regească din Târgu Mureș au pregătit Marea Adunare de la Blaj din 3-15 mai 1848.

Programul adunării și cele 14 puncte au fost redactate în casa sa și implicit de către acesta, iar ca recunoaștere a meritelor sale, a fost ales de către adunare ca secretar și membru în comitetul care urma să prezinte împăratului petiția națiunii române.

La cea de a treia Adunare a românilor de la Blaj, Timotei Cipariu a fost ales ca membru al comitetului de pacificare, cu reședința la Sibiu. Împreună cu ceilalți membri ai comitetului au redactat proclamația de la 21 octombrie 1848, prin care poporul român era chemat la arme:

*„Alergați drept la arme Români tineri, pentru ca să vă luptați odată și pentru neamul vostru luați arme cât puteți și cât voiți pentru ca să ajutați părinții și frații și prietenii noștri ... La arme, dară, fraților! La arme!”*²¹.

După înfrângerea Revoluției de la 1848-1849 din Transilvania, activitatea de redactare a petițiilor ce vor fi înaintate împăratului de la Viena, îl va avea ca participant activ pe Timotei Cipariu. Acest lucru va fi reflectat prin petiția din 11 martie 1850, prin care se cerea urgentarea rezolvării problemelor națiunii române, prin cea din 19 septembrie 1850 iscălită alături de el și de către A. Treboniu Laurian, Ioan Maiorescu, Simion Bărnuțiu, protestându-se împotriva amestecului primatului maghiar în chestiunile bisericii române unite.

²⁰ Manciulea 1944, p. 3.

²¹ Manciulea 1944, p. 6.

Între 1851-1863, Cipariu își dedică activitatea în sprijinul bisericii și școlilor Blajului, fără a abandona interesul pentru marile frământări politice din Transilvania, publicându-și opiniile în „Gazeta Transilvaniei”, de la Brașov.

Politica de liberalizare din cadrul Imperiului Habsburgic va permite convocarea unei diete la Alba-Iulia (1861), care să consfințească drepturi pentru națiunea română, dintre care cel mai important era acela de recunoaștere ca națiune „receptă”.

Cu toate tensiunile și împotrivirile autorităților ungare, urmate de înlocuirile din funcții ale guvernatorului și cancelarului Transilvaniei, se convoacă la Sibiu Conferința Națională a reprezentanților Românilor (8-20 aprilie 1861), iar Andrei Șaguna va schița cererile ce urmau a fi trimise împăratului²².

Timotei Cipariu a luat parte activă la lucrările congresului. Între documentele manuscrise aflate la Biblioteca din Blaj se găsește și textul unei cuvântări, pe care Ștefan Manciulea crede că Cipariu a pregătit-o la Blaj, dar nu a mai rostit-o la Sibiu, din anumite motive²³.

Discursul, reprodus în întregime în lucrarea mai sus amintită, „Activitatea politică a lui Timotei Cipariu”, se dovedește a fi nu numai un exemplu de compunere de text, ci și scoate în evidență prin consistența sa, ideile politice ale autorului, puse în legătură cu marea problemă a ridicării națiunii române prin lege, pe aceeași treaptă de egalitate cu celelalte națiuni ale Transilvaniei²⁴.

Cipariu va fi ales deputat în județul Cetatea de Baltă, iar după terminarea alegerilor s-a deschis Dieta de la Sibiu, în 15 iulie 1863.

După citirea mesajului tronului, principalele legi ce urmau a fi puse în discuție și dezbătute, se refereau la dreptul egal al națiunii române și ale religiilor ei cu a celorlalte națiuni și folosirea limbii române alături de celelalte două, în comunicarea publică.

Cipariu va fi ales ca președinte al secțiunii a VI-a a Dietei, iar mai apoi și în comisiile pentru autentificarea proceselor verbale și în cea petiționară, participând activ la dezbaterile Dietei, luând des cuvântul pentru a înfățișa punctul de vedere al românilor. Iată un astfel de exemplu, într-un fragment de discurs susținut în cadrul Dietei:

„În dubla pozițiune în cari mă aflu, ca referent și ca deputat, îmi iau voe a-mi face și eu reflexiunile mele la întâiul proiect de lege. Și pentru ca să încep de la început, părerea mea este că înainte de toate în legea ce se va forma pentru națiunea română și confesiunile ei, numaidecât să se pună articol de lege, pentru că, domnilor, numirea de proiect stă numai până atunci când e în stadiul dezbaterilor, după aceea e articol de lege ... ea corespunde dorinței națiunii române, care de atâtea sute de ani a cerut ca naționalitatea ei și confesiunile ei să se recunoască și să se înmatriculeze printr-un articol de lege, ca o națiune receptă a patriei”²⁵.

După o activitate desfășurată în două sesiuni, Dieta de la Sibiu a fost prorogată. Românii au luat parte și la lucrările Senatului de la Viena, dizolvat în a treia sesiune de către împăratul Francisc Iosif, pe fondul apropierei acestuia de autoritățile ungare.

Dizolvarea Dietei de la Sibiu și mutarea ei la Cluj, a cărei convocare se făcea după alți termeni, au creat nemulțumirea românilor. În Dieta de la Cluj, Timotei Cipariu nu a mai fost ales printre membrii ei, iar hotărârile Dietei de la Sibiu au fost anulate, românii fiind încă o dată dezamăgiți de politica duplicitară a împăratului.

²² Manciulea 1944, p. 10.

²³ Manciulea 1944, p. 12.

²⁴ Vezi textul integral în Manciulea 1944, p. 12-35.

²⁵ Manciulea 1944, p. 38.

Timotei Cipariu se va retrage din vâltoarea luptei politice, fără însă a abandona interesul pentru soarta românilor și concentrându-și activitatea asupra studiului trecutului istoric și a evoluției limbii române.

Blajul a dat și pe unul dintre cei mai de seamă istorici de până la primul război mondial, **Augustin Bunea**, profesor și canonic, membru activ al Academiei Române. Activitatea sa se regăsește și ea, ca și a altor mari personalități amintite anterior, în lucrările profesorului Ștefan Manciulea²⁶. S-a născut în ziua de 4 august 1857, în comuna Vad, din Țara Făgărașului. Își începe învățătura la școala confesională din Vad, iar mai apoi, la cea grănicerească din Ohaba. În 1870 pleacă la Brașov, la Liceul Românesc, iar în 1877 ajunge elev la Blaj, unde calitățile sale alese îl impun în rândul colegilor.

Fiind apreciat de către dascălii săi, va fi trimis la Roma, spre a studia teologia și filosofia. În 1881 este hirotonit preot, iar după susținerea examenului de doctorat, se întoarce la Blaj, unde își va închina tot restul vieții pentru biserică și iluminarea poporului.

Munca sa s-a împărțit între cea istorică, închinată cunoașterii trecutului și cea politică, îndreptată pentru obținerea de drepturi pentru națiunea română. Colaborează intens cu *Gazeta Transilvaniei*, *Tribuna*, *Foaia Bisericească*, iar în 1890, împreună cu un grup de colegi, întemeiază ziarul *Unirea*.

Calitățile de mare istoric a lui Augustin Bunea se remarcă în toate studiile sale. Spre deosebire de unii reprezentanți ai Școlii Ardelene, care au încercat prezentarea trecutului istoric prin prisma romantismului, Bunea merge pe calea cercetării, documentării în arhive, folosind manuscrise, utilizând deducții logice, iar opera sa istorică este alcătuită pe baza unei metode noi, cea științifică, ajutată de critica documentelor și de interpretarea lor logică. În opera sa n-a rămas nici un eveniment din viața românilor din Transilvania, pe care să nu-l fi evocat, sau să nu fi conturat protretele oamenilor politici, scriitorilor, artiștilor, clericilor, care au avut legătură cu acestea.

Cu prilejul centenarului nașterii lui Timotei Cipariu, sărbătorit la Blaj în 1905, Augustin Bunea a rostit o emoționantă cuvântare de pe amvonul Bisericii Catedrale, elogiind pe marele cărturar: „*Ceea ce a fost mai drag lui Timotei Cipariu în cercetările sale neobosite, (...) a fost aceea ce poporul românesc de pe malurile Dunării de Jos, de pe șesurile Tisei și de pe plaiurile Ardealului, nu au lăsat să i se răpească nici de undele năvălirilor barbare într-o mie de ani, nici de stăpânirea limbii slavone în biserică și stat de opt sute de ani, nici de ademenirile înșelătoare, nici de disprețul mai ascutit decât sabia celor puternici, nici de înfricările și asupriile nemiloase și nesfârșite, nici de întunecul temnițelor, nici de rușinea furcilor, nici de groaza morții. Era limba românească.*”²⁷.

Ca om politic, îl găsim în primele rânduri ale luptei pentru cauza națională. Îl găsim în 1894 înscris printre apărătorii în procesul Memorandumului. Deși i s-au propus onoruri și funcții, el nu va ceda din convingerile sale. Un astfel de moment, evocat de către Ștefan Manciulea, este cel din 1909, când în ședința comitetului județului Alba, reprezentanții statului au încercat să taie subvențiile ce se cuveneau bisericilor și școlilor românești din acest comitat. Augustin Bunea s-a împotrivit, a refuzat să voteze, ținând un discurs vehement, spunând: „*Legea nu face deosebire între caracterul religios al unei școli și caracterul altei școli. Ci pe toate vrea să le ajute deopotrivă, fără deosebire de caracterul lor confesional. Cu toate acestea vedem, într-un comitat care nu are nicio comună în care să nu se afle una ori două biserici românești, una ori două școli românești, nu se poate afla măcar o singură biserică sau școală românească care să fie ajutată din veniturile comunei politice*”²⁸.

²⁶ Vezi studiul Manciulea 1938.

²⁷ Manciulea 1938, p. 9.

²⁸ Manciulea 1938, p. 11.

Parcurgând paginile lucrării, găsim și alte ipostaze ale activității lui Augustin Bunea: cea de sprijinire a micii burghezii din orașele transilvane, atitudinea tranșantă împotriva încercării de introducere a limbii maghiare obligatorii în școlile primare și secundare, evocând rolul liceelor românești din Transilvania ca factor de dezvoltare națională și culturală.

În toamna anului 1909, înainte cu câteva luni de moartea sa, Augustin Bunea a rostit la adunarea „Societății pentru Fond de Teatru”, la Alba Iulia, un discurs profetic referitor la victoria cauzei românilor din Transilvania într-un timp apropiat.

A fost un bun cunoscător și al situației de peste munți, din România și a frământărilor sociale și politice, mai ales cele legate de răscoala din 1907. Vizitat fiind de către un cărturar din România, Augustin Bunea i-a spus acestuia: *„Aveți un om de mare valoare: Nicolae Iorga. Noi de l-am avea, am schimba fața Ardealului. Dumneavoastră, însă, cei din țară, nu-l prețuiți. Prețuiți-l căci multă vreme n-o să vă mai întâlniți cu un astfel de om. Înainte de a vă gândi la noi, la situația românilor din Transilvania, nu uitați de țărâtimea pe care ați dus-o la disperare. Fiți dumneavoastră tari, căci noi lucrăm aici și nu ne pierdem”*²⁹.

Augustin Bunea și-a dedicat și o parte din timpul său colaborării la lucrarea *Enciclopedia română*, în care a publicat o serie de articole extrem de bine documentate, cum ar fi *„Mitropolitul doctor Ion Vancea de Buteasa”*, *„Chestiuni de dreptul și istoria Bisericii Românești Unite”*, *„Episcopul Ioan Inocenție Micu Clain”*, *„Ierarhia românilor din Asrdeal și Ungaria”*, *„Amintirea lui Timotei Cipariu”*.

Augustin Bunea și-a lăsat prin testament întreaga avere Bisericii Române Unite, ca să se poată ridica o clădire unde să fie adăpostite cărțile, obiectele de artă, ce se aflau în Blaj. Finalizarea acestei dorințe a fost realizată prin zidirea Bibliotecii Centrale din Blaj. Prin tot ceea ce a făcut, el rămâne unul dintre cei mai străluciți continuatori ai Școlii Ardelene.

Unul din cei mai buni prieteni ai săi a fost istoricul Nicolae Iorga, care nu a putut participa la înmormântarea sa, fiind împiedicat de către autorități. Ne vom referi în continuare la acest titan al istoriei și culturii naționale, evocat de către profesorul Ștefan Manciulea, **Nicolae Iorga**³⁰.

Nicolae Iorga, cel mai mare istoric al românilor și unul din cei mai străluciți reprezentanți a acestei discipline, nu numai pe continentul european, ci și în întreaga lume, și-a închinat viața, activitatea, gândurile și preocupările, cunoașterii trecutului istoric al poporului nostru, pe care l-a cercetat și studiat sub toate aspectele. Nicolae Iorga n-a urmărit niciodată, nici câștiguri materiale și nici laudele contemporanilor, pe ale căror scăderi și defecte, le-a biciuit și înfierat cu orice prilej, în modul cel mai necruțător³¹. Studiul pe care profesorul Manciulea îl dedică lui Nicolae Iorga este în direct raport cu relația pe care acesta a avut-o cu Blajul istoric și academic.

În 1901, Iorga publică *„Istoria literaturii române”*, dedicând pagini pline de dragoste și recunoștință corifeilor Școlii Ardelene³².

Caracterizând opera istorică a reprezentanților Școlii Ardelene, Nicolae Iorga concluzionează: *„Această școală cercetase tot ce-și impusese să cerceteze, găsise tot ceea ce voia să găsească, afirmase tot cât își simțea datoria să afirme”*³³.

²⁹ Manciulea 1938, p. 16.

³⁰ Vezi studiul Manciulea 1939.

³¹ Manciulea 1939, p. 43.

³² Iorga 1901, p. 63.

³³ Iorga 1901, p. 197.

Primul popas la Blaj, Iorga l-a făcut în 1901, la invitația prietenului său, Augustin Bunea. Vizita n-a rămas fără urmări, fiind răspândită de ziarul Unirea, din 25 mai, iar ca urmare a studiilor întreprinse de către istoric în arhivele din Sibiu, Blaj și Budapesta, va apărea în 1902, volumul intitulat „Sate și preoți din Ardeal”.

Lucrarea era dedicată *„preoților și învățătorilor din românimea de peste munți, celor prin care se păstrează neamul în așteptarea viitorului, care atârnă de vrednicia noastră”*³⁴. În aceeași operă, autorul îi aduce un omagiu și lui Augustin Bunea, pentru lucrarea sa „Din istoria românilor. Episcopul Ion Inocențiu Clain”, arătând că au multe păreri comune în ceea ce privește problemele abordate ale românilor din Transilvania și ale Bisericii Românești Unite.

Între 1902-1905, Iorga își continuă călătoriile pe întreg teritoriul locuit de români, făcând ample cercetări în urma cărora apar noi volume, cum ar fi: „Drumuri și orașe din România”, „Sate și mănăstiri din România”, „Neamul românesc din Ardeal și Țara Ungurească”, „Neamul românesc din Bucovina”.

În 1905, Iorga străbate întreg Ardealul, din Țara Bârsei, Țara Făgărașului, Regiunea Sibiului, Țara Hațegului, Hunedoara, Alba Iulia, apoi coborând pe Valea Târnavelor, poposește la Blaj, căruia îi face o amplă descriere, intrând în istoricul și evoluția acestuia³⁵. Remarcabilă este fraza-sinteză a lui Iorga, ce definește Mica Romă: *„Aici e pământul sfânt al Blajului, în locurile unde au scris, cu sângele inimilor și au învățat pe alții, cu toată căldura ce stătea întrânsii, acei înainte-mergători ai culturii naționale românești, care au fost blândul călugăr Samuil Clain, asprul muncitor fanatic, Șincai și cumintele alcătuitoare de teorii, Petru Maior”*.

Tot în anul 1905, s-a sărbătorit la Blaj centenarul nașterii lui Timotei Cipariu, prilej cu care ziarul Unirea i-a dedicat „părintelui filologiei române” un număr festiv, la care au colaborat cei mai de seamă cărturari și istorici, în frunte cu Augustin Bunea. Deși nu a fost prezent la eveniment, Iorga îi aduce un elogiu marelui cărturar de la Blaj, pe care l-a intitulat „Câteva rânduri de dincoace, în amintirea lui Timotei Cipariu”.

În toamna anului 1909, românii din Transilvania și, alături de ei știința istorică românească, suferă o grea pierdere, prin moartea academicianului blăjean, Augustin Bunea. Din nefericire, prietenul său, Nicolae Iorga, nu a putut participa la acest eveniment, având interdicția organelor de la Budapesta, de a intra în Transilvania. Pentru a-i aduce un omagiu, Iorga îi închină acestuia un articol în ziarul „Neamul românesc”.

„Toate vor trece, dragă părinte Augustine-cine știe ce viață nouă se va sălășlui în locul de unde vor fi ridicat trupul tău învins de osteneală-dar sufletul tău, niciun mormânt nu va putea să-l încapă, căci e dintr-acelea care au ținut prea mult spre ceruri în toată trecerea lor pe pământ, ca să nu-și afle în sfârșit, lăcașul acolo. Viu te vom păstra în mintea noastră, noi aceia care cu tine viu, am împărțit râvniri și am schimbat gânduri și cari n-avem nevoie să fim acum în chilia ta plină de oameni care plâng, pentru a ne vărsa lacrima cu care întovărășim trecerea ta la veșnicie” sunt cuvintele cu care își încheia articolul Nicolae Iorga³⁶. Tot cu acest dureros prilej, Iorga a rostit și în Camera Deputaților din București, un discurs elogios în memoria celui dispărut. La propunerea sa, reprezentanții Camerei au trimis o telegramă la Blaj. Deasemenea și Senatul României a trimis o telegramă de condoleanțe. „Liga Culturală din București”, la propunerea lui Nicolae Iorga, a instituit un premiu în amintirea lui Augustin Bunea, stabilind și condițiile pentru acordarea lui³⁷.

³⁴ Iorga 1902, p. 12.

³⁵ Manciuța 1939, p. 59-63.

³⁶ Iorga 1909, p. 9.

³⁷ Manciuța 1939, p. 70-71.

Interdicția aplicată lui Iorga, de a intra pe teritoriile stăpânite de Imperiul Austro-Ungar, a stârnit indignarea în întreaga lume românească. La Blaj, Revista Politică și Literară atacă această decizie, arătând că *„dacă domnul Iorga este oprit să treacă granița, ideile lui totuși vor trece și vor însufleși pe toți, căci sunt suflarea caldă a unui suflet absorbit de dragostea de neam, sunt rotirile de vultur care-și înalță zborul peste cele mai înalte piscuri, sunt ploaia de primăvară pe care o așteaptă cu sete un neam oropsit, pentru ca să-și întărească sucul vieții”*³⁸.

În anul 1910, Nicolae Iorga a fost ales membru activ al Academiei Române. Vestea care a-mbucurat pe români, nu a rămas fără ecou nici la Blaj, unde tânărul scriitor Alexandru Lupeanu publică un articol în Revista Politică și Literară, intitulat „Nicolae Iorga și Academia Română”.

Un alt prilej de sărbătorire a marelui academician la Blaj, se va petrece în 1911, când se vor împlini 4 decenii de la nașterea sa. Din nou, articole de prețuire deosebită apar în Revista Politică și Literară, în ziarul Unirea. Drept răspuns, de la Vălenii de Munte, Iorga trimite o telegramă la Blaj, gazetei Unirea, „adânc recunoscător”.

Deasemenea, el este omagiat și de profesorii din Blaj, care îi adresează o telegramă, din care spicuim: *„Dați-ne voie să vă facem cele mai sincere urări de bine, dorind ca Cel Atotputernic să vă bucure de mulți ani, în puterea energiei de muncă, care acum vă stăpânește, ca să puteți aprinde cu scânteia geniului, inimile lăncezite, spre o nouă viață culturală românească, cheazășia cea mai sigură pentru viitorul neamului nostru”*³⁹.

Tot în 1911, Blajul a sărbătorit o jumătate de secol de la întemeierea ASTREI. Cu acest prilej, în mod cu totul excepțional, i s-a îngăduit de către Guvernul de la Budapesta, lui Iorga, să participe la festivități. După ce a ajuns la Blaj, primul drum pe care l-a făcut, a fost la mormântul lui Augustin Bunea, unde, împreună cu soția sa, au depus un buchet de flori. S-a îndreptat apoi spre Liceul de Băieți, acolo unde se desfășurau festivitățile și, deși a încercat să treacă neobservat, a fost imediat recunoscut, fiind ovaționat și cerându-i-se să ia cuvântul. A rostit cel mai scurt și cel mai emoționant discurs *„Doamnelor și domnilor, lui Nicolae Iorga nu îi este îngăduit să vorbească în Ardeal”*⁴⁰.

Reîntors la București, va publica broșura intitulată „Serbările de la Blaj, însemnătatea lor politică, culturală și literară”.

Iorga atrage atenția de marea datorie pe care o au românii față de Blaj *„Cum s-a spus de mai multe ori și foarte limpede în cursul serbărilor, noi trebuie să fim și bogați, orașul de cultură de pe Târnave nu mai poate fi crescut prin grija cărții. Îi trebuie o viață economică și dacă nu i-o vom da-o noi, frică să ne fie că alții i-o vor da. Băncile ar putea crea aici, din folosul lor, fabrici, cu care și-ar atrage multe sate și chiar mii de români, prin viața puternică a cărora s-ar învia și întări orașul”*⁴¹.

Blajul este evocat din nou, în plin război mondial, când, în 1915, Iorga publică lucrarea intitulată „Istoria românilor din Ardeal și Ungaria”.

După realizarea Marii Uniri de la 1918, legăturile lui Nicolae Iorga cu Blajul au rămas la fel de puternice. De câte ori a avut prilejul, el a revenit în Mica Romă, participând la diverse momente omagiale, cum a fost și cel din 1934, din ziua de 15 mai, când a ținut un emoționant discurs, pe Câmpia Libertății.

³⁸ Revista Politică și Literară, p. 3.

³⁹ Manciulea 1939, p. 76.

⁴⁰ Ibidem, p. 77.

⁴¹ Iorga 1911, p. 8-13.

Studiile profesorului Ștefan Manciulea, consacrate unor mari personalități ale culturii și civilizației românești, cum ar fi Ion Inochentie Micu Clain, Avram Iancu, Timotei Cipariu, Augustin Bunea și Nicolae Iorga, la care am făcut referire în cuprinsul lucrării, reprezintă o contribuție extrem de importantă la fixarea locului și rolului acestora în patrimoniul național și la punerea în lumină a importanței Blajului ca centru al culturii și civilizației transilvănene.

Bibliografie

Iorga 1901	– Nicolae Iorga, <i>Istoria Literaturii Române</i> , București, 1901.
Iorga 1902	– Nicolae Iorga, <i>Sate și preoți din Ardeal</i> , București, 1902.
Iorga 1909	– Nicolae Iorga, <i>Neamul românesc</i> , 1909, nr. 132.
Iorga 1911	– Nicolae Iorga, <i>Serbările de la Blaj. Însemnătatea lor politică, culturală și literară</i> , Vălenii de Munte, 1911.
Manciulea 1938	– Nicolae Manciulea, <i>Augustin Bunea</i> , extras din <i>Bună Vestire</i> , An VIII, Nr. 3-4, tipografia poliglotă Gregoriană Roma, 1938.
Manciulea 1939	– Manciulea, Ștefan, <i>Nicolae Iorga și Blajul</i> , extras din <i>Bună Vestire</i> , Anul X, nr. 4, Roma, Tipografia Poliglotă Gregoriană, 1939.
Manciulea 1944	– Ștefan Manciulea, <i>Activitatea politică a lui Timotei Cipariu</i> , Blaj, 1944.
Manciulea 1995	– Ștefan Manciulea, <i>Povestea unei vieți</i> , Cuvânt înainte de Teodor Mihădaș, Cluj-Napoca, 1995.
Manciulea 1997	– Ștefan Manciulea, <i>Episcopul Ioan Inocențiu Micu Clain și spiritul Blajului</i> , Cuvânt înainte de Cornel Tatai Baltă, Ion Buzași, Blaj, 1997.
Manciulea 2000	– Ștefan Manciulea, <i>Avram Iancu și Blajul</i> , Cluj-Napoca, 2000.
Opriș 2004	– Ioan Opriș, <i>Istoricii și securitatea</i> , București, 2004.
<i>Revista Politică și Literară</i>	– <i>Revista Politică și Literară</i> , Blaj, an II, nr. 4.
Ursuțiu 1994	– Liviu Ursuțiu, <i>Profesorul Ștefan Manciulea-repere bibliografice</i> , în <i>Biblioteca și cercetarea</i> , XVIII, 1994.

Personalities of the national culture and history portrayed in Ștefan Manciulea's works

Abstract

When researching the life and work of Ștefan Manciulea (1884-1985) one can find a remarkable personality who followed closely the scientific and cultural tradition of the town of Blaj. With a humble attitude but with an extraordinary work capacity, Ștefan Manciulea proved to be a teacher, scientist, as well as a promoter of the national culture. He was born in the village Straja, Alba County, on the 6th of December 1894. He attended school in Blaj and after finishing high-school he became student of the

Greek-Catholic Teological Academy. Following the Great Union of the Romanians in 1918, he left for Bucharest where he attended The Faculty of Letters and Philology, with a degree in geography and history. After a hard period of research, in 1936 he became doctor „Summa cum laudae” with the thesis „The western border”. Along the years he was a teacher at the „Moise Nicoara” High-school from Arad, priest in Straja, managing director of Blaj Library. In 1939 he founded The Museum from Blaj. He was also a secondary inspector of Mures region, Astra chairman for Blaj county, lecturer in the gheograpy department of Cluj University. After 1947 he was considered an undesirable person by the communist regime, he was fired then imprisoned during 1951-1955 and 1961-1964. He was allowed to have only unskilled jobs after the prison years. He died on the 12th of July 1985, leaving behind a very rich scientific and didactic work. His research includes, besides his most famous book „The Western border”, hundreds of articles most of them about „the little Venice” as he called Blaj, his hometown. Most of his work reflects the life and history of Blaj town and of the personalities of the Romanian culture related to this important town. The paper presented hereby refers to this aspect presenting personalities such as Bishop Ioan Inochentie Micu Clain, Avram Iancu, Timotei Cipariu, Nicolae Iorga and Augustin Bunea.